

Силабус дисципліни «Українська мова (за професійним спрямуванням)»

СПЕЦІАЛЬНІСТЬ 123 · КОМП'ЮТЕРНА ІНЖЕНЕРІЯ · БАКАЛАВР

120

Годин загальний обсяг дисципліни

4

Кредити ЄКТС відповідно до
стандарту

4

Змістовних модулів курсу

Загальна інформація про дисципліну

Ідентифікація

Назва: Українська мова (за професійним спрямуванням)

Спеціальність: 123 Комп'ютерна інженерія

Ступінь: Бакалавр

Обсяг: 120 годин / 4 кредити ЄКТС

Модулів: 4 змістовних блоки курсу

Мета дисципліни

Дисципліна «Українська мова (за професійним спрямуванням)» формує у студентів спеціальності «Комп'ютерна інженерія» здатність ефективно використовувати українську мову як державну в усній та письмовій формах для розв'язання комунікативних завдань у професійній сфері. Курс спрямований на вдосконалення знань з культури мовлення, оволодіння фаховою термінологією у галузі ІТ та комп'ютерних технологій, набуття навичок складання наукових і ділових текстів. Особлива увага приділяється формуванню мовної компетентності, навичок усного й писемного ділового спілкування майбутніх інженерів-програмістів.

Форми навчання

- Лекції — 30 годин
- Практичні заняття — 30 годин
- Самостійна робота — 60 годин

Компетентності та результати навчання

Загальні компетентності

Здатність до аналізу, синтезу та критичного оцінювання мовної інформації у фаховому контексті: виявлення мовних норм, розрізнення стильових різновидів тексту, формування обґрунтованих висновків і чіткого висловлення власної позиції. Уміння самостійно навчатися, планувати роботу та організовувати виконання завдань у визначені строки, зокрема під час підготовки рефератів, аналітичних записок і технічних презентацій.

Здатність до усної та письмової професійної комунікації: чітко формулювати думки, аргументовано відповідати на запитання, оформлювати звіти, технічну документацію та аналітичні матеріали відповідно до норм ділового мовлення.

Відповідальність, ініціативність, дисциплінованість та готовність працювати в команді під час колективної роботи з фаховими текстами.

- Аналізувати навчальну та наукову мовну інформацію
- Виділяти головне та узагальнювати результати аналізу тексту
- Планувати власну діяльність і дотримуватися дедлайнів
- Коректно спілкуватися з викладачами та одногрупниками
- Брати участь у командній роботі та розподіляти обов'язки

Фахові компетентності

Розуміння сутності та закономірностей функціонування української мови як засобу фахового спілкування в галузі комп'ютерних технологій та інформаційних систем. Знання норм сучасної української літературної мови, вміння застосовувати їх у написанні технічної документації, наукових статей, звітів і пояснювальних записок.

Здатність використовувати мовні засоби для ефективної комунікації у сфері ІТ: оформлення технічних завдань, специфікацій, коментарів до програмного коду, ділового листування та публічних виступів на фахові теми.

- Характеризувати стилі й підстили сучасної української мови
- Аналізувати фахові тексти з галузі комп'ютерної інженерії
- Складати ділові документи відповідно до ДСТУ
- Орієнтуватися в нормах нового Українського правопису
- Застосовувати ІТ-термінологію правильно і доречно

Результати навчання

Після успішного завершення курсу студент повинен демонструвати такі результати навчання:

1

Знання та розуміння

Пояснювати сутність ключових мовознавчих понять і категорій: мовна норма, стиль, підстиль, термін, фахова мова, офіційно-діловий стиль, науковий стиль, реквізит, дискурс. Характеризувати систему стилів сучасної української літературної мови та особливості кожного з них у контексті комп'ютерної інженерії.

2

Аналіз та оцінювання

Аналізувати фахові тексти з галузі ІТ з погляду дотримання мовних норм, стильової відповідності та структурної організації. Оцінювати якість ділових документів та технічної документації, виявляти й виправляти мовні помилки.

3

Застосування знань

Складати різні види ділових документів (заяву, наказ, протокол, договір, пояснювальну записку, технічне завдання) відповідно до норм ДСТУ 4163:2020. Створювати наукові тексти, анотації, рецензії та презентації фахового змісту у сфері комп'ютерних технологій.

4

Комунікація та рефлексія

Аргументовано викладати власну позицію щодо фахових питань усно та письмово українською мовою. Дотримуватися норм мовленнєвого етикету в усіх формах ділового й академічного спілкування, формувати мовну культуру майбутнього інженера.

Модуль 1. Законодавчі та нормативно-стильові основи професійного мовлення

ЗМІСТОВНИЙ МОДУЛЬ 1

Тема 1.1

Державна мова в Україні. Мовне законодавство. Поняття державної та літературної мови. Закон України «Про забезпечення функціонування української мови як державної». Мовна норма та її різновиди: орфоепічна, лексична, граматична, стилістична. Мовна політика в умовах воєнного стану.

Тема 1.2

Функціональні стилі сучасної української мови. Поняття функціонального стилю. Класифікація стилів: науковий, офіційно-діловий, публіцистичний, художній, розмовний. Мова спеціальності «Комп'ютерна інженерія» як підвид наукового стилю. Стильові засоби й мовні ознаки кожного стилю.

Тема 1.3

Науковий стиль і фахова термінологія. Специфіка наукового стилю. Підстили: власне науковий, науково-навчальний, науково-популярний. Особливості наукового тексту. Термінологія у сфері ІТ та комп'ютерної інженерії. Способи термінотворення. Проблема запозичень і кальок.

Тема 1.4

Культура усного професійного мовлення. Орфоепічні норми сучасної української мови. Наголос у фаховій лексиці. Мовленнєвий етикет. Особливості публічного виступу та презентації в ІТ-середовищі. Дискусія, полілог, нарада як форми усного ділового спілкування.

Модуль 2. Офіційно-діловий стиль. Культура писемного мовлення

ЗМІСТОВНИЙ МОДУЛЬ 2

Тема 2.1

Офіційно-діловий стиль та його підстилі. Мовні ознаки ділового стилю. Реквізити документів за ДСТУ 4163:2020. Класифікація ділових паперів. Особові документи: заява, резюме, автобіографія, характеристика. Укладання документів для студентської та професійної практики в IT-компаніях.

Тема 2.2

Документи організаційно-розпорядчої та інформаційно-довідкової діяльності. Акт, протокол, наказ, інструкція, договір, технічне завдання, пояснювальна записка. Вимоги до оформлення та мовне наповнення документів у сфері програмної інженерії та системного адміністрування.

Тема 2.3

Лексичні норми сучасної української мови. Синоніми, пароніми, омоніми у фаховому мовленні. Лексичні помилки. Іноземні слова та кальки в IT-лексиці: критерії вживання. Правила транслітерації власних назв та технічних термінів. Мовні кліше та штампи ділового мовлення.

Модуль 3. Граматичні норми та культура наукового мовлення

ЗМІСТОВНИЙ МОДУЛЬ 3

Тема 3.1

Морфологічні норми сучасної української мови. Відмінювання іменників, прикметників і числівників у фаховому тексті. Рід іменників-запозичень (комп'ютер, браузер, сервер, драйвер). Уживання дієслівних форм у науковому та діловому стилях. Типові граматичні помилки та способи їх усунення.

Тема 3.2

Синтаксичні норми ділового та наукового мовлення. Особливості синтаксису офіційно-ділового стилю: пасивні конструкції, інфінітивні речення, дієприслівникові звороти. Синтаксис наукового тексту. Керування і узгодження у фаховій мові. Типові синтаксичні помилки в технічній документації.

Тема 3.3

Написання наукових і навчальних текстів. Структура наукової статті, тез, курсової та дипломної роботи з комп'ютерних наук. Анотація, реферат, рецензія: правила написання та оформлення. Бібліографічний опис наукових джерел. Академічна доброчесність та боротьба з плагіатом.

Модуль 4. Комунікативна компетентність у сфері ІТ

ЗМІСТОВНИЙ МОДУЛЬ 4

Тема 4.1

Усна фахова комунікація в ІТ-середовищі. Жанри усного ділового спілкування: презентація проєкту, технічна нарада, захист дипломної роботи. Правила ефективної презентації технічних рішень. Мовленнєвий етикет у міжнародному ІТ-контексті. Переговори та ділова бесіда.

Тема 4.2

Цифрова комунікація та мова онлайн-середовища.

Особливості ділового листування електронною поштою. Мессенджери та корпоративна комунікація. Мова технічної документації та коментарів у коді. Вимоги до мовного оформлення веб-контенту. Норми мережевого етикету (нетикету).

Тема 4.3

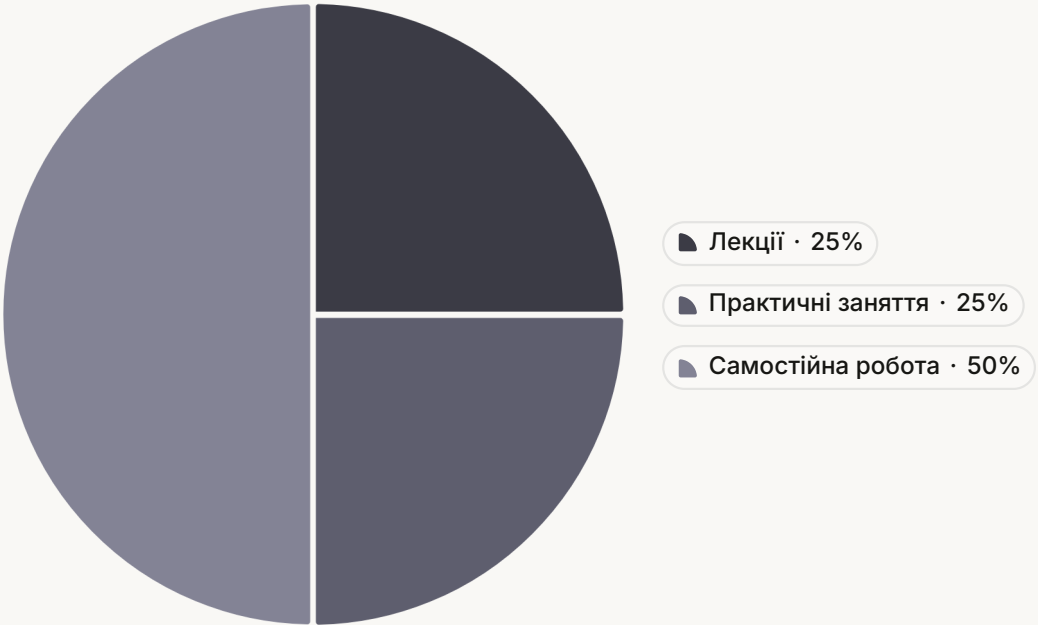
Переклад у сфері інформаційних технологій. Основи перекладу науково-технічних текстів українською мовою. Труднощі перекладу ІТ-документації. Галузеві словники та термінологічні стандарти. Помилки перекладу та редагування. Локалізація програмного забезпечення.

Тема 4.4

Українська мова в умовах глобальної цифрової трансформації. Мова у цифровому суспільстві. Штучний інтелект і автоматизований переклад: можливості та обмеження. Українська мова в інтернет-просторі. Мовна стійкість в умовах воєнного часу. Перспективи розвитку державної мови в ІТ-галузі.

Розподіл навчального часу — 120 годин

Модуль	Тема	Лекції (год.)	Практичні (год.)	Самостійна робота (год.)
Модуль 1	Тема 1.1 — Мовне законодавство	2	2	4
	Тема 1.2 — Функціональні стилі мови	2	2	4
	Тема 1.3 — Науковий стиль і термінологія	2	2	4
	Тема 1.4 — Культура усного мовлення	2	2	4
Модуль 2	Тема 2.1 — Офіційно-діловий стиль. Особові документи	2	2	4
	Тема 2.2 — Організаційно-розпорядча документація	2	2	4
	Тема 2.3 — Лексичні норми фахового мовлення	4	4	8
Модуль 3	Тема 3.1 — Морфологічні норми	4	4	8
	Тема 3.2 — Синтаксичні норми	4	4	8
	Тема 3.3 — Написання наукових текстів	2	2	4
Модуль 4	Тема 4.1 — Усна фахова комунікація	2	2	4
	Тема 4.2 — Цифрова комунікація	2	2	4
	Тема 4.3 — Переклад у сфері ІТ	2	2	4
	Тема 4.4 — Мова у цифровій трансформації	2	2	4
Разом		30	30	60

Структура навчального часу

Загальний обсяг — **120 годин (4 кредити ЄКТС)** — розподілено між трьома формами роботи для забезпечення балансу між теорією та практикою.

- **Лекції (30 год. — 25%):** подача ключового теоретичного матеріалу
- **Практичні (30 год. — 25%):** відпрацювання навичок, аналіз текстів, складання документів
- **Самостійна робота (60 год. — 50%):** поглиблене вивчення, підготовка завдань

☐ Самостійна робота становить **50% обсягу дисципліни** — студенти навчаються самостійно опрацьовувати фахові тексти та складати документи.

Самостійна робота студентів та методи викладання

Форми самостійної роботи

Опрацювання літератури

Поглиблене вивчення теоретичного матеріалу за підручниками з української мови за професійним спрямуванням, нормативно-правовими актами у сфері мовної політики, науковими статтями у фахових мовознавчих виданнях. Конспектування ключових положень та порівняння підходів авторів.

Робота з інформаційними ресурсами

Опрацювання офіційних ресурсів: Уповноважений із захисту державної мови (mdm.gov.ua), Інститут мовознавства НАН України (nas.gov.ua), Українська мовно-інформаційний фонд (ulif.org.ua). Аналіз словників і правописних довідників.

Індивідуальні завдання

Виконання аналітичних завдань щодо опрацювання ІТ-термінології, складання різних видів ділових документів, написання анотацій та рецензій на фахові технічні тексти. Підготовка есе та міні-досліджень про мовні норми у сфері комп'ютерної інженерії.

Підготовка до занять

Підготовка до практичних занять шляхом опрацювання фахових текстів, повторення граматичних і лексичних норм; підготовка до тестувань через вивчення ключових термінів і правил; систематизація знань перед контрольними роботами.

Методи викладання

→ Лекції

Системне подання теоретичного матеріалу з використанням наочних схем, таблиць і прикладів із фахових текстів ІТ-галузі; студенти ведуть конспекти та задають уточнювальні запитання.

→ Мовний практикум

Виконання мовних вправ із лексичних, граматичних і стилістичних норм; редагування текстів технічної та ділової документації; складання документів за зразком.

→ Дискусії та презентації

Обговорення дискусійних питань мовної норми та мовної стійкості; розвиток критичного мислення, аргументації та підготовка публічних презентацій технічних проєктів.

→ Робота з текстами

Опрацювання фахових наукових статей, технічних специфікацій, ділових листів; формування навичок роботи з первинними мовними джерелами та їх критичного аналізу.

→ Самостійне дослідження

Підготовка аналітичних записок, рефератів і презентацій з обраної теми; розвиток навичок самостійного пошуку та систематизації мовознавчої інформації.

Форми контролю знань

1

Поточний контроль

Завдання: аналітичні та тестові вправи за темами змістовного модуля.

Оцінюються регулярність виконання завдань, якість відповідей і рівень засвоєння мовних норм. Поточний контроль формує накопичувальну оцінку протягом семестру. Включає усні опитування, письмові вправи на редагування, складання ділових документів та участь у мовних дискусіях.

2

Проміжний контроль

Самостійна робота — комплексне ситуаційне завдання або реферат, які охоплюють теми змістовних модулів (теоретичні питання, редагування тексту, укладання документів).

Оцінюються повнота відповіді, правильність застосування норм та обґрунтованість висновків.

Проводиться після кожного змістовного модуля.

3

Підсумковий контроль

Іспит відповідно до навчального плану. Форма проведення — тестування та письмові практичні завдання (редагування, складання документа, аналіз тексту). Підсумкова оцінка враховує результати поточного, проміжного та підсумкового контролю відповідно до встановленої шкали: 100-бальна система з переведенням у національну шкалу та ЄКТС (A, B, C, D, E, FX, F).

- ❑ Усі методи контролю спрямовані на формування компетентностей, передбачених освітньо-професійною програмою спеціальності 123 «Комп'ютерна інженерія».

Рекомендована література та ресурси

Навчальна та наукова література (2022–2024)

1. Черемська О. С., Сухенко В. Г. Українська мова (за професійним спрямуванням) : підручник. — 2-ге вид., випр. та допов. — Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2024. — 390 с.
2. Мамич М. В. Українська мова (за професійним спрямуванням) : навчально-методичний посібник. — 3-тє вид., доп. і перероб. — Одеса : Фенікс, 2023. — 86 с.
3. Здіховська Т. В. Українська мова (за професійним спрямуванням) : методичні рекомендації з курсу. — Луцьк : ВНУ імені Лесі Українки, 2022. — 46 с.
4. Городенська К. Г. Нове в Українському правописі 2019: коментар мовознавця. — Київ : Інститут української мови НАН України, 2022. — 128 с.
5. Пономарів О. Д. Культура слова: мовностилістичні поради. — Вид. 4-те, оновлене. — Київ : Либідь, 2022. — 240 с.
6. Стасюк Т. В., Чабан Т. Ю. Сучасна українська ділова мова: навч. посіб. для студентів технічних спеціальностей. — Київ : КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2023. — 210 с.
7. Шевчук С. В., Клименко І. В. Українська мова за професійним спрямуванням : підручник. — 5-те вид., перероб. і допов. — Київ : Алерта, 2022. — 696 с.
8. Бирик С. П., Сютя Г. М. Словник іншомовних слів: тлумачення, словотворення та слововживання. — Харків : Фоліо, 2023. — 623 с.
9. Українська мова у сфері цифрових технологій : практикум / уклад. О. А. Кравченко та ін. — Київ : КНУ ім. Тараса Шевченка, 2023. — 180 с.
10. Зубков М. Г. Мова ділових паперів: комплексний довідник. — Вид. оновлене. — Харків : Школа, 2024. — 384 с.

Офіційні інтернет-ресурси

1. Офіційний портал Уповноваженого із захисту державної мови. — URL: <https://mdm.gov.ua/>
2. Інститут мовознавства ім. О. О. Потебні НАН України. — URL: <https://www.nas.gov.ua/>
3. Український мовно-інформаційний фонд НАН України. — URL: <http://www.ulif.org.ua/>
4. Офіційний сайт Верховної Ради України (законодавство про мову). — URL: <https://zakon.rada.gov.ua/>
5. Національна бібліотека України ім. В. І. Вернадського. — URL: <https://nbuv.gov.ua/>
6. Портал «Мова — ДНК нації». — URL: <https://movadna.com.ua/>
7. Електронний словник «Словники України» (орфографічний, тлумачний). — URL: <http://lcorp.ulif.org.ua/dictua/>
8. Журнал «Українська мова» (НАН України, електронна версія). — URL: <https://nbuv.gov.ua/j-pdf/ukrmova>

☐ Рекомендована література охоплює видання **2022–2024 років** українських авторів відповідно до вимог актуальності навчально-методичного забезпечення.